

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Kalastus voimavarana nuorten syrjäytymisen
ehkäisyssä**

Tulevan yritykseni tuotteiden kiinnostavuuskartoitus

Otto Blomqvist

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö (210 op)

11/ 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Otto Blomqvist	Sivumäärä 42 ja 2 liitesivua
<p>Työn nimi Kalastus voimavaraksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä Tulevan yritykseni tuotteiden kiinnostavuuskartoitus</p>	
<p>Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Nikkilä</p>	
<p>Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja</p>	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli kartoittaa tulevan yritykseni asiakasryhmien kiinnostusta tuotteitani kohtaan ja samalla saada lisää varteenotettavia ehdotuksia palveluiden kehittämiseksi. Tavoitteena opinnäytetyötä tehdessäni oli myös saavuttaa päätös vuosien aikana tehdylle suunnittelutyölle kalastusohjelman palveluita tarjoavan yritykseni saralla. Työssä on käsitelty laaja-alaisesti muun muassa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten yksilö- ja ryhmäkeskeistä ohjaamista sekä elämyspedagogiikan ja sosiaalipedagogiikan käsitteitä. Opinnäytetyössäni tuon esille myös luonnon monimuotoiset, voimaannuttavat ja terapeuttiset vaikutukset, joita voidaan hyödyntää edullisesti ja kohdennetusti erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten kanssa työskennellessä.</p> <p>Opinnäytetyössäni käytin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Toteutin tutkimuksen internetissä olevan webropol -kyselytutkimussivuston kautta. Kyselylomake sisälsi muun muassa likert-asteikon, luokitteluasteikon sekä avoimen kysymyksen. Perusjoukkona tutkimuksessani olivat kunnallisten ja yksityisten lastensuojelulaitosten sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten oppimis- ja ohjauskeskusten esimiesasemassa työskentelevät henkilöt. Valitsin perusjoukon koko Suomen alueelta. Opinnäytetyötäni voidaan hyödyntää sosiaali- ja kasvatusalalla, elämyspedagogiikkaa suunniteltaessa sekä kalastusmatkailua kehitettäessä. Opinnäytetyöni tarjoaa myös tietoa tulevan yritykseni toiminnasta sosiaali- ja kasvatustieteiden ammattilaisille.</p> <p>Lasten ja nuorten erityisryhmille tuotteistettuja kalastusohjelman palveluita tarjoavia yrityksiä ei tällä hetkellä maassamme ole. Tuleva yritykseni tulee tarjoamaan vaihtoehtoista kasvatusta sekä laadukkaita kalastusohjelman palveluita elämys- ja sosiaalipedagogiikan keinoin Suomen monipuolista luontoa hyödyntäen.</p>	
<p>Asiasanat kalastus, elämyspedagogiikka, erityiskasvatus, yritystoiminta</p>	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Otto Blomqvist	Number of Pages 42, 2 annex pages
Title Fishing as a resource in prevention of social exclusion of youth Mapping the market of my future businesses products	
Supervisor(s) Juha Nikkilä	
Subscriber and/or Mentor	
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis was to research the level of interest my potential future customer groups have toward my products, and to get valuable suggestions on how to further develop the services of my future company. This thesis also aims to finish the design work I have been doing for years to build a business that provides fishing activity services. This paper covers a wide range of subjects, including individual- and group-based teaching among children and young people with special needs, as well as concepts of social pedagogy and experiential learning. In this thesis I also bring forth the diverse, empowering and therapeutic effects of nature, which are a low cost resource that can be targeted to work with children and young people with special needs.</p> <p>I used a quantitative research method. I carried out my research on the internet using the Webropol online survey and analysis site. The questionnaire contained, among other things, the likert scale, rating scale, and an open question. The population in my study were persons working in a supervisory position in municipal and private child welfare agencies, as well as supervisors of learning and consulting centres for children and young people with special needs. I chose the population from the whole area of Finland. My thesis can be utilised in the fields of social welfare and education, in the planning of experiential learning and development of fishing tourism. The thesis also provides some information about the my future company to social welfare and education professionals.</p> <p>Currently there are no companies providing fishing activity services branded for special groups of children and young people in the country. My future company will offer alternative education and high-quality fishing activity services based on experiential learning and social pedagogy, and utilising the diverse wildlife of Finland.</p>	
Keywords fishing, experience pedagogy, special education, business	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 VAPAA-AJANKALASTUS JA KALASTUSMATKAILU.....	6
2.1 Vapaa-ajankalastus	6
2.2 Kalastusmatkailu.....	7
3 LASTEN JA NUORTEN ERITYISRYHMÄT.....	8
3.1 Erityistä tukea tarvitseva lapsi tai nuori.....	8
3.2 Lasten ja nuorten erityisryhmien ohjaaminen.....	20
3.3 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren yksilöllinen ohjaaminen.....	22
4 KALASTUS VOIMAVARAKSI NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYSSÄ LIIKEIDEA.....	24
4.1 Yrityksen perusidea.....	24
4.2 Yrityksen palvelut.....	26
4.3 Yrityksen tuotteet.....	27
5 TUTKIMUSPROSESSI.....	28
5.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	28
5.2 Tutkimusmenetelmät.....	29
5.3 Tulokset.....	30
5.4 Johtopäätökset.....	33
6 POHDINTA.....	34
7 JATKOKEHITTELY.....	35
LÄHTEET.....	38
LIITTEET.....	41

1 JOHDANTO

Erytystä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kasvatusta on nähty perinteisesti kodin, koulun, erilaisten erityiskoulujen ja kuntouttavien ohjaus- ja oppimiskeskusten sekä lastensuojelulaitosten tehtävänä. Yritysten toiminnallinen erityisosaaminen lasten ja nuorten kasvatuksessa on jäänyt muiden toimijoiden varjoon eikä sitä ole osattu hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla nykypäivän kasvatustieteessä. Lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevästä luonnossa tapahtuvasta elämyspedagogiikasta on saatu merkittäviä tuloksia ennaltaehkäisevässä sekä korjaavassa kasvatustyössä. Kasvatustyö saa aivan toisenlaiset kasvot luonnossa kuin perinteisemmässä luokkahuoneessa.

Opinnäytetyössäni tutkin tulevan kalastusohjelmapalveluita tarjoavan yrityksen tuotteiden kiinnostavuutta. Tavoitteenani oli saada konkreettista näyttöä siitä, minkälaisista tuotteista ja palveluista asiakasryhmäni ovat kiinnostuneita. Yhtenä yrityksen potentiaalisena asiakasryhmänä näen erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa toimivat tahot. Näitä ovat muun muassa kunnalliset ja yksityiset lastensuojelulaitokset, erityistä huolenpitoa ja kasvatusta tarjoavat erityiskoulut sekä ohjaus- ja oppimiskeskukset.

Toteutin opinnäytetyössäni määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen sähköpostin välityksellä, jonka liitteenä oli kyselykutsu webropol -verkkokyselyyn. Tutkimukseen valitsin 50 erilaista kunnallisen tai yksityisen sektorin lastensuojelulaitosta sekä viisi erityistä huolenpitoa ja kasvatusta tarjoavaa oppilaitosta. Tutkimuksen teossa hyödynsin myös pitkäaikaisen kalastusharrastukseni tuomaa kokemusta sekä kalastusoppaan ammattitutkintoni tuotteistamis- ja yritysosaamisen taitoja. Lisäksi opinnäytetyöni tukena olivat aikaisemmat kokemukset työelämässä järjestämistäni kalastusaktiiviteeteista sekä käymäni keskustelut lastensuojelun ja nuorisotyön ammattilaisten kanssa.

2 VAPAA-AJANKALASTUS JA KALASTUSMATKAILU

2.1 Vapaa-ajankalastus

Vapaa-ajankalastus tarkoittaa kalastusta, joka ei ole ammattimaista, eikä siihen liity varainhankintaa. Vapaa-ajankalastus tarkoittaa kalastusta kaikenlaisilla, myös seisovilla, eli passiivisilla kalastusmenetelmillä ja se ymmärretään laajemmaksi ilmiöksi kuin virkistyskalastus, joka useimmiten liitetään vapavälineillä tapahtuviin aktiivikalastuksen muotoihin. (Eskelinen, Päivi & Seppänen, Eila 2014.) Vapaa-ajankalastus on suomalaisten tärkein toiminnallinen luontoharrastus. Maamme väestöstä noin 40 % eli runsaat kaksi miljoonaa henkeä osallistuu kalastustapahtumaan vähintään kerran vuodessa. (Maa- ja metsätalousministeriö, vapaa-ajankalastus 2014.) Perinteinen suomalainen vapaa-ajankalastaja on henkilö, joka kalastaa muutaman kerran vuodessa omalla mökkilaiturillaan. Osalle vapaa-ajankalastajista siitä muodostuu elinikäinen harrastus ja intohimo. (emt. 2014.)

Kalastus on yksi maailman vanhimmista tavoista hankkia elantoa. Kala on muodostanut aina tärkeän osan ihmisen ravinnosta. Tänä päivänä Suomessa valtaosa ihmisistä ei tarvitse kalastamisen taitoja hengissä pysyäksään, vaan siitä on muodostunut tärkeä ja kulttuuriperinteikäs vapaa-ajan harrastusmuoto. Vapaa-ajankalastuksessa yhdistyvät monet erilaiset ihmistä virkistävät ja voimaannuttavat tekijät. Kalastuksen kautta voi kokea ainutlaatuista yhteyttä luonnon kanssa, sekä tuntea olevansa osa sitä. Kalastus on parhaimmillaan unohtumattomia elämyksiä ja mielihyvää tuottavaa vapaa-ajantoimintaa, joka tukee sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia ja terveyttä. Kalastus on useimmille ihmisille harrastus, jossa voi olla sosiaalisessa kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa. Usein kalastamisen ensi-askleet otetaan jo lapsena, isän tai isoisän opastamana. Kalastuksen parissa ihminen voi kokea tietyn alkukantaisen saalistusvietin tyydyttämisen, jota monestakaan nykyisen yhteiskunnan tarjoamasta harrastusmahdollisuudesta ei enää saa.

2.2 Kalastusmatkailu

Kalastusmatkailu tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että yksityinen henkilö tai ryhmä ostaa kalastusmatkailuyrityksen palveluita, jotta hänellä/heillä olisi suuremmat mahdollisuudet toteuttaa onnistunut kalastusretki. Kalastusmatkailun pääasiakasryhminä Suomessa ovat tällä hetkellä yritykset, jotka tarjoavat henkilöstölleen virkistyspäiviä työhyvinvointiin liittyen. Toisena merkittävänä asiakasryhmänä ovat ulkomaalaiset matkailijat, jotka haluavat kalastaa lomansa tai työmatkansa aikana. Pieni osa ulkomaalaisista asiakasryhmistä saapuu Suomeen pelkästään kalastuksen vuoksi. Kolmantena asiakasryhmänä ovat yksityiset henkilöt, jotka ostavat kalastusohjelmalveluita. Heidän pyrkimyksenään on oppaan taitojen ja paikallistuntemuksen avulla saada enemmän kalaa ja oppia kalastuksesta tai kalastuskohteesta vielä kokonaisvaltaisemmin.

Suomalaisesta kalastusmatkailusta löytyy mainintoja jo 1800-luvulta lähtien. Määrätietoisempaa tuotteistettua kalastusmatkailua ryhdyttiin kehittämään Suomessa vasta viime vuosikymmenellä. (Puhakka & Salonen 2005.) Kalastusohjelmalveluita järjestäviä matkailuyrityksiä on Suomessa tällä hetkellä arviokriteereistä riippuen noin 1000–1500. Ylivoimaisesti suurin osa näistä on matkailuyrityksiä, joiden yhtenä tuotteena on jonkinlainen kalastusaktiviteetti. Osa yrityksistä on taas puhtaasti keskittynyt tarjoamaan erilaisia tuotteistettuja kalastusohjelmalveluita. Pelkästään kalastusohjelmalveluiden tarjoamiseen erikoistuneita matkailuyrityksiä Suomessa on tällä hetkellä noin 100–400. Kalastusoppaan työtä voi tehdä Suomessa kuka tahansa täysi-ikäinen henkilö. Erilaiset toimijat ovat alkaneet viime vuosikymmenellä kehittää alan toimintaa ja koulutusta muun muassa järjestämällä lyhyitä kalastusopaskursseja sekä kalastusoppaan ammattitutkinnon, joka antaa laajan osaamisen toimialalle. Kalastusoppaan ammattitutkinto antaa vankan osaamisen kalastuksen eri muodoista, yrittäjyydestä, tuotteistamisesta ja markkinoinnista sekä vesi- ja kalabiologiasta.

Suomalainen kalastusmatkailu elää kehitysvaihetta, jossa tuote- ja palveluvaatimukset muuttuvat asiakastarpeiden ja toimialan muutosvoimien ohjaamina. Laaja-alaisimmin suunniteltu kalastusmatkailutuote sisältää asiantuntevan oppaan, tarpeellisen kalastus- ja venekaluston sekä vaatetuksen,

saalistakuun ja saaliin käsittelyn. (Puhakka & Salonen 2005.) Kalastusmatkailun kysyntä on ollut viime vuosina jatkuvasti kasvamaan päin ja lisää uusia yrityksiä on tullut alalle. Kalastuksen merkitys matkailulle ja varsinkin maaseudulle on merkittävä. Suomalaisen kalastusmatkailun mahdollistaa tuhannet erilaiset järvet ja joet sekä laajat merialueet. Hyvät kalakannat ovat alan yritystoiminnan keskeinen edellytys sekä vetovoimatekijä asiakkaille. (Kalastusmatkailun osaamiskeskus ry, kalastusmatkailu 2014.)

3 LASTEN JA NUORTEN ERITYISRYHMÄT

3.1 Erityistä tukea tarvitseva lapsi tai nuori

Erityistä tukea tarvitseva lapsi ja nuori -käsitettä voidaan tarkastella lääketieteellisen tai sosiaalisen mallin kautta. Lapin yliopistossa työskentelevän sosiologian professori Asko Suikkasen sekä tutkimuspäällikkö Jari Lindhin mukaan lääketieteellisessä mallissa yksilön toimintakykyä arvioidaan lähinnä toimintakyvyn rajoitusten kautta, ja niihin pyritään vaikuttamaan suoraan kuntoutuksellisin menetelmin. Lääketieteellisessä mallissa rajoitteet nähdään pelkistetysti toimintaa estävänä tai haittaavana asiana. Yksilö luokitellaan tiettyjen määritelmien eli diagnoosien perusteella johonkin ryhmään kuuluvaksi. Sosiaalisessa mallissa erityistä tukea tarvitsevaa henkilöä peilataan suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan sekä nähdään rajoitteiden tulevan yksilön ulkopuolelta. Painopiste kyseisessä mallissa perustuu pohdinnalle, että miten paljon yhteiskunta "vammauttaa" tai asettaa rajoituksia ihmisten toiminnalle. (Anu Vähä-Jaakkola 2009–2010.) Liiallinen yksilöiden ja varsinkin erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten diagnosointi ei koskaan ole ongelmantona. Diagnosoinnin vaarana on yksilön ominaispiirteiden ja ainutlaatuisuuden huomaamatta jättäminen. Jos aihetta lähestyy erityispedagogiikan ja koululaitoksen käsitteillä, on sen kohderyhmästä eri vuosikymmeninä voitu puhua muun muassa "sielullisesti poikkeavina lapsina", "erilaisina oppijoina", "pedagogisesti poikkeavina" ja "erityisen tuen tarpeessa olevina". (Ladonlahti & Pirttimaa 2003.) Diagnosoinnin vaarana on syyttää epäonnistumisista aina ensisijaisesti erityistä tukea tarvitsevaa henkilöä, vaikka tilanteeseen vaikuttaisivat myös käytetyt opetus- ja

kasvatusmenetelmät, kasvattajan ja kasvatettavan vuorovaikutus, käytetyt apuvälineet sekä koko joukko muita rakenteellisia ja kulttuurisia tekijöitä. (Vehkakoski 2003.) Vammaisuuden ja erilaisuuden määrittely on kokenut edistysaskelia vuosikymmenien kuluessa. Yksilöä luokittelevasta, leimaavasta ja monesti loukkaavasta määrittelystä on siirrytty erityistä tukea korostaviin termeihin.

Kasvatusalan ammattilaisten on tärkeä ymmärtää eri diagnoosien määritelmät, jotta kasvatusta ja ohjausta voidaan suunnitella yksilön erityistarpeet paremmin huomioon ottaen. Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla ja nuorilla yleisimpinä diagnooseina ovat tarkkaavaisuus- ja ylivilkkaushäiriö AD/HD, autismi ja asperger, käytöshäiriön eri muodot, kehitysvammaisuuden eri asteet, liikuntavammaisuuden eri muodot, epilepsia, diabetes, näkö- ja kuulovammaisuus, sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat.

AD/HD

Tarkkaavaisuus- ja ylivilkkaushäiriöisillä lapsilla ja nuorilla on havaittavissa selvästi muusta ikäryhmästään poikkeavaa käytöstä. Poikkeava ja impulsiivinen käytös rasittaa muita ympärillä olevia ihmisiä niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. Pelkästä tarkkaavaisuushäiriöstä (ADD) AD/HD -oireyhtymän erottaa henkilön motorisesta ja emotionaalisesta yliaktiivisuudesta sekä sosiaalisuudesta. Edellä mainitun poikkeavuuden lisäksi AD/HD -lapsilla ja nuorilla on usein yleinen kielellisen kehityksen häiriö, joka aiheuttaa heille oppimisvaikeuksia esimerkiksi koulussa. Kielellinen kehityshäiriö ja sen mukanaan tuomat haasteet voivat lisääntyä iän myötä. Tarkkaavaisuushäiriöstä seuraa monesti sosiaalisen vuorovaikutuksen ongelmia ja ryhmässä toimimisen hankaluutta. Diagnoosinnan perusteena pidetään sitä, että oireista on ollut merkittävää haittaa sekä koulussa (tai päiväkodissa) että kotona. Tarkkaavaisuuden puute on selvimmin havaittavissa keskittymisen vaikeuksina, jolloin tarkkaavaisuutta vaativan tehtävän suorittaminen tuntuu ylivoimaisen haastavalta. Ylivilkkauksen ja levottomuuden piirteet näkyvät lapsesta tai nuoresta selvästi päällepäin. AD/HD -lapsi kiinnostuu helposti uusista häntä kiehtovista asioista, mutta hän ei pysty keskittymään pitkäkestoisesti yhteen asiaan. Ylivilkkaus- ja tarkkaavaisuushäiriöinen lapsi osoittaa myös tunteitaan samalla intensiteetillä. Hän

innostuu, vihastuu ja riemastuu nopeasti, jolloin muiden voi olla hankala tulkita hänen tarkoituksiaan. AD/HD -lapsi tai nuori kokee elämänsä aikana paljon negatiivisuutta, kieltoja ja varoituksia sekä ymmärtämättömyyttä. (Kuorelahti 2003.) ”ADHD-oireita arvellaan esiintyvän lapsilla jopa 3-5 % ikäluokassaan, sekä aikuisilla 2-3 %” (ADHD Liitto ry, 2014).

Autismi

Autismi on neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, joka vaikuttaa henkilön sosialisatiokykyyn olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, sekä nomaaliin puheen- ja kielen kehitykseen. Autistisilla henkilöillä on todettu olevan fyysisen ympäristön havaitsemisen vaikeutta sekä sosiaalisten taitojen oppimisen vakavia häiriöitä. Autistilapsella- tai nuorella voi olla hyvin eriasteisia autismin piirteitä. Viimeaikaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että autismi johtuu keskushermoston vauriosta, jonka seurauksena aivot eivät kykene vastaanottamaan ja käsittelemään aistien välittämiä viestejä normaalisti. Keskushermoston vauriot voidaan jakaa ruotsalaisen Gillbergin (1992) mukaan viiteen eri tekijäryhmään, jotka kaikki voivat joko yhtenä tai erilaisina yhdistelminä vaurioittaa yksilön keskushermostoa niin, että lopputulemana on autismi. Nämä viisi tekijää luokitellaan perinnöllisiin tekijöihin, kromosomipoikkeamiin, raskausajan vaurioihin, syntymävaurioihin ja syntymän jälkeisiin vaurioihin. Autistisiin liittyy usein myös muita liitännäissairauksia, kuten kehitysvamma, epilepsia, kuulo- tai näkövamma. Vielä 1990-luvun alussa autismia pidettiin harvinaisena oireyhtymänä Suomessa. Vinnin & Timosen tutkimuksessa vuonna 1998 autismin diagnoosin saaneita henkilöitä oli hieman yli 300. Timosen mukaan autistisia poikia on 3–4 kertaa enemmän kuin tyttöjä. Autismiin erilaiset piirteet eivät ole pysyviä, vaan ne voivat vaihdella eri ikäkausien mukaan. Autismiin liittyy usein myös eriasteisia psyykkisiä ongelmia. Autismiin yksilölle aiheuttamat haasteet ovat suhteessa henkilön ikään, sukupuoleen, kehitystasoon sekä opetuksen- ja kuntoutuksen laatuun. (Ikonen & Suomi 1998.)

Asperger

Aspergerin oireyhtymä on autismin kirjoon kuuluva tila, jossa älyllisesti normaaleilla tai todella lahjakkailta henkilöillä on suuria ongelmia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Asperger -lapsella voi olla varhaislapsuudessa havaittavissa samankaltaisia piirteitä kuin autismin diagnoosin saaneella lapsella. Aspergerin oireyhtymän tarkkaa syytä ei tiedetä. Perinnöllisten tekijöiden vaikutus on kuitenkin selvästi suurempi kuin autismissa. Asperger -lapsen tai nuoren lähisuvusta 50 %:lla esiintyy aspergeriin tyypillisesti liitettäviä piirteitä. Asperger -henkilö on usein motorisesti kömpelö, ja hänellä on tietyn kaavan mukaan etenevä päivärytmi, jonka äkillinen muuttuminen voi aiheuttaa ongelmia. Asperger -lapsella ja nuorella tyypillisimpiä erityispiirteitä ovat rajoittunut kyky sosiaalisessa kanssakäymisessä, rajoittuneet ja harvinaiset kiinnostuksen kohteet, omalaatuiset rituaalit, stereotypiat sekä toimintoihin juuttuminen, kielen kehittymisen viivästyminen, ilmeiden ja eleiden poikkeavuus, motorinen kömpelyys sekä neurologisesti katsottuna kyvyttömyys kuvitella asioita ja asettua toisten ihmisten asemaan. Tarkkaa asperger -henkilöiden määrää Suomessa ei tiedetä. (Kielinen, 1998.)

Käytös- ja uhmakkuushäiriö

Käytöshäiriöstä on kyse silloin, kun lapsi tai nuori käyttäytymisellään rikkoo toistuvasti toisten oikeuksia eikä käyttäydy muun ikäryhmänsä tavoin. Tällä tavoin hän rikkoo ikäryhmänsä tärkeitä sosiaalisia normeja, jotka ovat yksi merkityksellisimpiä ryhmän toimivuuden tekijöitä. Kyseessä on valtavaa uhmakkuutta ja väkivallantekoja, aggressiivisuutta ja tavaroiden sekä paikkojen rikkomista. Amerikkalaisarvioiden mukaan koululaisnuorisosta noin 1–3 prosenttia olisi käyttäytymiseltään vakavasti häiriintyneitä (Goldstein 1995, MacMillian & Reschly). Käytöshäiriöinen lapsi tai nuori aloittaa usein tappeluita, varastelee, ei noudata aikuisten antamia ohjeita, uhkailee toisia ja on arvaamaton. Uhmakkuushäiriöisellä lapsella- tai nuorella oireet näkyvät selvänä vastahankaisuutena ja yleisenä negatiivisuutena. Uhmakkuushäiriö luokiteltiin omaksi diagnoosikseen ensi kerran Yhdysvalloissa vuonna 1980. Diagnoosin perusteena on pidetty sitä, että lapsi on vähintään 8-vuotias ja hän on käyttäytymisellään osoittanut selvää uhmakkuutta ja vihamielistä käyttäytymistä sekä

vastahankaisuutta vähintään puolen vuoden ajan. Lisäksi häiriö on tuottanut lapselle huomattavia sosiaalisia, oppimiseen liittyviä ongelmia tai työelämän vaikeuksia. (Kuorelahti 2003.)

Kehitysvammaisuus

Kehitysvammaisuus tarkoittaa vaikeutta oppia ja ymmärtää uusia asioita. Kehitysvammaisuuden aste vaihtelee eri henkilöillä merkittävästi. Kehitysvammaisuus rajoittaa aina vain osaa yksilön toiminnoista ja jokaisella eri henkilöllä on erilaisia vahvuuksia ja kykyjä, jonka vuoksi tuen tarve on yksilöllinen. Kehitysvammaisuutta ei tule sekoittaa muihin vammaisuuden muotoihin, kuten liikuntavammoihin tai cp-vammaan. Kehitysvammaisuuden syitä löytyy todella paljon. Kehitysvamma voi syntyä esimerkiksi häiriöistä perintötekijöissä tai raskausajan ongelmista. Kehitysvamma voi johtua myös esimerkiksi synnytyksen aikaisesta hapenpuutteesta, lapsena tapahtuneesta onnettomuudesta tai lapsuusiän sairaudesta. Viime vuosina myös geenitekijät on osattu yhdistää kehitysvammaisuuteen. Kehitysvammaisuuden aiheuttaja on tuntematon noin 30%:ssa vaikeista ja 50%:ssa lievistä kehitysvammoista. Suomessa on arvioitu olevan noin 40 000 ihmistä, joilla on kehitysvamma. Kehitysvammaisuuteen liitetään yleensä sairauden käsite, joka ei pidä paikkaansa. Kehitysvammaisuutta ei luokitella sairaudeksi. Kehitysvammaisilla ihmisillä on samat ihmisoikeudet kuin muillakin, ja heillä on oikeus osallistua yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä. (Kehitysvammaliitto, kehitysvammaisuus 2014.)

CP-oireyhtymä

CP-oireyhtymällä tarkoitetaan kehittyvässä aivoissa tapahtunutta kertavauriota liikettä säätelevillä alueilla. CP-oireyhtymän syntyyn eivät vaikuta etenevät aivosairaudet. CP-vamman vuoksi henkilö ei kykene liikkumaan, eikä hän siten pysty pitämään tiettyä asentoa. Liikuntavamman lisäksi oireyhtymään kuuluu usein myös hyvin monimuotoisia liitännäisongelmia. Kivirannan ym. (2008) ja Duttonin (2010) mukaan yleisiä liitännäisongelmia CP-oireyhtymässä ovat aistitoimintojen poikkeavuudet,

kommunikaatioon liittyvät ongelmat, syömiseen liittyvät haasteet, älyllisen toiminnan poikkeavuudet, toiminnallisen näönkäytön vaikeudet, epilepsia, käyttäytymiseen liittyvät ongelmat sekä sekundaariset tukielinongelmat. (Mäenpää 2014.) Suomessa syntyy joka vuosi noin 100–120 CP-vammaista lasta. Liikuntavamma rajoittaa osaltaan lapsen toimintakykyä arkisissa asioissa, jonka vuoksi vahvan tuen ja kuntoutuksen tarve on yleensä välttämätön läpi elämän. CP-vammoihin liittyvää neuropsykologista tutkimusta on toistaiseksi tehty vähän. Tutkimustulokset ovat olleet hajanaisia, ja niiden pätevyydestä ei ole selkeää linjaa. (Niilo Mäki Instituutti 2014.)

Epilepsia

Epilepsia lapsuus- ja nuoruusiässä on hyvin moninainen sairaus, jossa kohtausoireet ja niiden ilmenemismuodot, syyt ja ennuste vaihtelevat suuresti. Valtaosa peruskouluikäisistä lapsista ja nuorista saadaan asianmukaisella lääkityksellä kohtauksettomiksi. Epilepsia vaikuttaa aina lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen. Epilepsia ei ole yhtenäinen sairaus, vaan laaja-alainen joukko kohtauksellisia oireita, joidet syy, ilmenemismuoto sekä ennuste vaihtelevat yksilöllisesti. Epilepsiadiagnoosi edellyttää toistuvasti tulevia kohtauksia ilman ulkoista syytä. Epilepsian pääkohtaustyyppit ovat paikallisalkuiset (partiaaliset, fokaaliset) ja yleistyneet (generalisoituneet) kohtaukset. Paikallisalkuisessa epileptisessä kohtauksessa sähköinen purkaus alkaa vain yhdestä aivojen osasta, mutta saattaa levitä laajemmallekin alueelle. Epileptinen kohtaus voi olla yksinkertainen paikallisalkuinen kohtaus, jossa tajunnanhäiriöitä ei ole. Tässä kohtaustyyppissä oire voi ilmetä vain motorisena liikkeenä, esimerkiksi käden tai jalan nykimisenä. Paikallisalkuisessa kohtaustyyppissä esiintyy myös sensorisia oireita, kuten tietty maku, haju, tunnetila tai huimaus. Monimuotoiseksi tajunnan hämärtymiskohtaukseksi kutsutaan yhtä epilepsian muotoa, jossa henkilöllä on ennakoitavaa outouden tai pahanolon tunnetta. Siinä poissaolevuus, reagoimattomuus ympärillä oleviin asioihin ja ihmisiin on tyypillistä. Tähän liittyy myös maiskutusta, eri kehon osien nykimistä ja vartalon kiertymistä, sekä muuta poikkeavaa käyttäytymistä. Toissijainen (eli sekundaarinen) yleistyvä toonisklooninen eli tajuttomuus-kouristuskohtaus on kyseessä silloin, jos epilepsiaa sairastavalla henkilöllä tunnusomaisina piirteinä ovat edellä mainittujen

tekijöiden eteneminen täydelliseen tajuttomuuteen saakka. Raajojen jäykistyminen, jota seuraa rytmisen kouristelu ja huomattava jälkiväsytys ovat myös yleisiä merkkejä tästä muodosta. Absence eli poissaolokohtaus on hetkellinen viidestä viiteentoista sekuntiin kestävä poissaolo ja toiminnan keskeytyminen. Siihen liittyy myös lievänä silmien räpsyttelyä ja katseen kääntymistä ylöspäin. Tätä kohtaustyyppiä voi esiintyä päivän aikana useita, jopa kymmeniä kertoja. Myokloninen kohtaus on epilepsian kirjosta kaikista huomaamattomin, sillä tässä kohtaustyyppissä joku kehon tai vartalon osa vain värähtää, tai nykii noin 1–2 sekunnin ajan. Suoraan yleistyvä tajuttomuus-kouristelukohtauksen tunnistaa siitä, että siihen liittyy samat oireet kuin toissijaisesti yleistyvässä kohtaustyyppissä, mutta ilman ennakko-oireita. (Eriksson & Nieminen 2003.)

Epilepsiaa sairastavia alle 16-vuotiaita lapsia ja nuoria on Suomessa noin 5000. Lähes joka kymmenes lapsi saa epileptisen kohtauksen ainakin kerran. Lasten ja nuorten aivojen hermoston kehittyessä aivosähkötoiminnan säätely muuttuu, jonka vuoksi lapsella ja nuorella on suurempi riski saada epileptinen kohtaus. Epilepsia ei ole periytyvä sairaus. (emt. 2003.)

Diabetes

Diabetes on monimuotoinen sairaus, johon vaikuttavat sekä epäterveelliset elämäntavat että perimä. Sairauteen liittyy elimistölle välttämättömän hiilihydraattiaineenvaihdunnan vakava häiriö, joka ilmenee veren suurentuneena glukoosipitoisuutena. Tällöin ihmisen veressä on glukoosia eli sokeria enemmän kuin pitäisi olla, ja elimistö ei toimi normaalisti. Diabeteksen kahta päätyyppiä kutsutaan tyyppi 1 ja 2. Molemmat johtuvat siitä, että glukoosi eli verensokeri ei pääse soluihin, joissa sitä tarvitaan. Diabeteksen kahteen päätyyppiin kuuluu paljon samanlaisia oireita. (Laliberte 2011.)

Diabeteksen tyyppi 1 puhkeaa tavallisesti 0–20 vuoden iässä. Tässä diabeteksen tyyppissä elimistön immuunijärjestelmä tuhoaa haimassa sijaitsevia insuliinihormonia valmistavia beetasoluja, jotka ovat elimistön ainoat insuliinin tuottajat. Ilman beetasoluja elimistö ei saa insuliinia, jota se tarvitsee poistaakseen glukoosia verestä

ja estääkseen sen tasoja nousemasta liian korkeaksi. Diabeteksen tyyppi 1 esiintyminen suvussa saattaa olla huomattava riskitekijä, kun seulotaan tautiin mahdollisesti sairastuvia henkilöitä. Geeniperimän merkitys ei ole kuitenkaan suuri. Tyyppi 2 diabetes on paljon yleisempi kuin diabeteksen tyyppi 1. Kaikkialla maailmassa siihen sairastutaan yhä enemmän. Tyyppi 2 on myös paljon monimutkaisempi, mutta siinäkin veren suuri glukoosipitoisuus on perimmäinen ongelma. Tyyppi 2 diabeteksessa haima ei lopeta insuliinihormonin tuottoa täysin, mutta elimistön kyky käyttää sitä hidastuu merkittävästi. Tyyppi 2 diabetesta kutsutaan monesti aikuistyyppi diabetekseksi. Tauti kehittyy hitaasti ja sitä ei aluksi välttämättä huomaa. Tyyppi 2 diabetekseen sairastuvat henkilöt ovat yleisesti yli 40-vuotiaita, mutta yhä useammin siihen sairastuvat myös lapset ja nuoret. (emt. 2011.)

Näkövammaisuus

Suomessa elää arviolta 80 000 näkövammaista henkilöä, heistä täysin sokeita on noin 10 000 ja loput eri tavoin heikkonäköisiä. Näkövammaisista vain 5 prosenttia on lapsia tai nuoria, ja iäkkäimpien yli 65-vuotiaiden osuus on noin 80 prosenttia. (Näkövammaisten keskusliitto ry 2014.) Näkövammainen ihminen voi olla heikkonäköinen tai sokea. Näkövammaiseksi ei luokitella ihmistä, joka käyttää silmälaseja, jotta näkö tarkentuisi, eikä henkilöä, jolla on toisessa silmässä normaali näkökyky. Yleisin näkökyvyn heikentymiseen liittyvä tekijä Suomessa on silmänpohjan rappeuma eli makuladegeneraatio. Lapsille heikkonäköisyyttä ja sokeutta aiheuttavat useimmiten synnynnäiset kehityshäiriöt ja näköhermostoon liittyvät ongelmat. Keskosuuteen liittyvä näönmenetys on vähentynyt, mutta keskisuus on edelleen neljänneksi yleisin näkövammaisuuden aiheuttaja lapsilla ja nuorilla. Vuosittain syntyvistä näkövammaisista lapsista noin 75 prosentilla on muitakin vammoja. (emt. 2014.)

Kuulovammaisuus

Yleistermi kuulovammainen tarkoittaa henkilöä, jolla on jonkinasteinen kuulonalennus, tai hän ei kykene kuulemaan mitään. Suurimpia kuulovammaisuuden

aiheuttajia ovat korvan, kuulohermon ja keskushermoston vauriot ja sairaudet. Kouluikäisillä lapsilla esiintyvistä kuulovioista yleisimpiä ovat johtumis- ja sisäkorvaperäiset viat. Kuulovammaisen lapsen- ja nuoren erityisen tuen tarve, sisällyttäen kuntoutus- ja apuvälineet ovat aina yksilöllisiä. Syntymästään kuuroja henkilöitä Suomessa on noin 5000 ja myöhemmin kuuroutuneita noin 3000. Kuulemisen ongelmat vaikeuttavat kuulon kypsymissä kielen kehitystä ja kielen käyttöä puheessa, lukemisessa, kirjoittamisessa, oppimisessa ja viestinnässä. Lievänkin kuulonaleneman on todettu aiheuttavan jonkinasteista kielellisen kehityksen viivästyistä. Kuulovamma saattaa olla merkittävä haaste lapsen varhaisessa kielenkehityksessä, sillä hänen kielelliset taitonsa ovat vielä kouluikässä muita heikommat. (Kuulovammaisuus, 2014.) Arviolta noin 300 000 henkilöllä Suomessa on kuulovamma. Kuulokojeita käyttää runsaat 150 000 henkilöä. Lapsilla ja nuorilla valtaosa kuntoutusta vaativista molemminpuolisista kuulonheikkenemisistä on sisäkorvan viat, joista merkittävin aiheuttajaryhmä on perinnölliset, tavallisesti resessiiviset viat. Viime vuosikymmenien merkittävin kuulovammojen syy oli vihurirokko, mutta vuonna 1982 alkaneiden rokotusten jälkeen sen vaikutus on hävinnyt. Suurin osa lasten ja nuorten kuntoutusta vaativista kuulovammoista on synnynnäisiä. (Marttila 2005.)

Mielenterveys- ja päihdeongelmaiset

Mielenterveys käsitetään yleisesti prosessiksi, jossa on kyse sekä yksilön psyykkisistä voimavaroista että häneen liittyvistä ympäristöllisistä vaikutuksista. Mielenterveyteen vaikuttavat myös perinnölliset tekijät. (Saarelainen & Stengård & Vuori-Kemilä 2003.) Mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat kasvava ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa. Ne vaikuttavat yhtä lailla lapsiin kuin aikuisiin. Mielenterveys- ja päihdetyö vaatii työntekijöiltä yhä moniosaisempaa ja laaja-alaisempaa asiantuntemusta. Suomalainen yhteiskunta on muuttunut yhä kiireisempään ja suorituskeskeisempään individualistiseen suuntaan, jossa yksilön sosiaalinen tukiverkko voi olla hyvin pieni tai sitä ei ole lainkaan. On todettu, että yksilön tai perheen taloudellinen asema heijastuu heidän hyvinvointiinsa. Vanhempien jaksaminen arjen haasteissa ja lasten kasvatuksessa ei aina riitä, jolloin lapset alkavat reagoida tilanteeseen oireilemalla. Lasten ja nuorten impulsiivinen

käytös on selvästi lisääntynyt, koska monilla lapsilla on suuria vaikeuksia tulla toimeen itsensä ja ympäristönsä kanssa. Elämännhallintataidot ja perushoivan tarve ovat puutteellisia, eikä niihin aina saa tarpeellista tukea ja turvaa vanhemmilta. Lasten ja nuorten uhkina ovat turvattomuuteen liittyvät oireet ja sairaudet, kuten moninaiset mielenterveysongelmat ja normaalin sosiaalisen kehityksen häiriintyminen. Pitkäaikaistyöttömyys ja sen myötä taloudellinen ahdinko ovat suuri mielenterveysongelmien aiheuttaja suomalaisissa perheissä. Tästä aiheutuu perheen sisäisiä kriisejä, jotka heijastuvat suoraan lapsiin ja nuoriin. Noin joka kymmenessä neuvolaikäisen lapsen perheessä on lapsen psykososiaalisista kasvua ja kehitystä vaarantavia tekijöitä. Yleisimpinä ongelmina ovat mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä perheväkivalta. Samanaikaisesti kun sosiaali- ja terveyspalveluita on viime vuosien aikana vähennetty, on niiden tarve kasvanut. Selvitysten mukaan säästäminen sosiaali- ja terveyspalveluista on vaikuttanut eniten juuri moniongelmaisten lapsiperheiden elämään. Ehkäiseviä ja riittävän ajoissa tarjottuja tukikeinoja ei ole kaikille saatavilla. Lapsilla ja nuorilla esiintyvistä mielenterveyden häiriöistä yleisimpiä ovat ahdistuneisuushäiriöt, erilaiset unihäiriöt, syömishäiriöt, itsetuhoinen käyttäytyminen, oppimishäiriöt, tuhriminen, yöllinen kastelu jne. (Friis & Eirola & Mannonen 2004.)

Lasten ja nuorten päihteiden käyttö on yksi suuri yhteiskunnallinen ongelma. Ihmisen aivot kehittyvät kaikista nopeimmin juuri lapsuus- ja murroiässä. Päihteet vaikuttavat keskushermostoon, eli myös aivoihin. Impulssikontrolli, motivaatio, informaation käsittelykyky sekä ihmissuhteiden ylläpitokyvyt kehittyvät nuoruusiän aikana. Jos aivot altistuvat sinä aikana suurelle alkoholimäärälle, niin esimerkiksi nuoruusiälle tyypillinen impulsiivinen käyttäytyminen ei menekään ohi aikuistuesssa. Vakavana uhkana on myös alkoholialttiuden kehittyminen. Nuoren alkoholinkäyttö vaikuttaa aivojen rakenteelliseen kehitykseen niin, että nuori tulee alttiimmaksi alkoholin väärinkäytölle- ja alkoholiriippuvuudelle. Päihteiden käyttö alentaa tutkitusti riskinottokynnystä, josta seurauksena voi olla harkitsemattomia tekoja nuoren elämässä. Alkoholin- tai kannabiksen vaikutuksen alaisena ollessaan nuori voi altistua myös väkivallalle tekijän tai uhrin roolissa. Runsas päihteiden käyttö altistaa myös muille riskitekijöille, joita päihteilemättömät nuoret eivät välttämättä joudu kokemaan. Näitä asioita ovat muun muassa suojaamaton ja/tai harkitsematon seksi sekä sen jälkivaikutukset nuoren elämässä, ajoneuvon kuljettaminen päihtyneenä tai

päihtyneen kuljettajan kyydissä oleminen sekä omaisuusrikokset tekijän tai uhrin asemassa. E erityisen vakavan ongelman nuorilla muodostavat erilaiset tapaturmat, jotka todella usein tapahtuvat päihteiden vaikutuksen alaisena. Päihteiden käyttö vaikuttaa selvästi myös nuoren koulumotivaatioon ja koulun keskeyttämisprosentteihin sekä vaikeuteen kouluttautua myöhemmässä elämässään. (emt. 2004.)

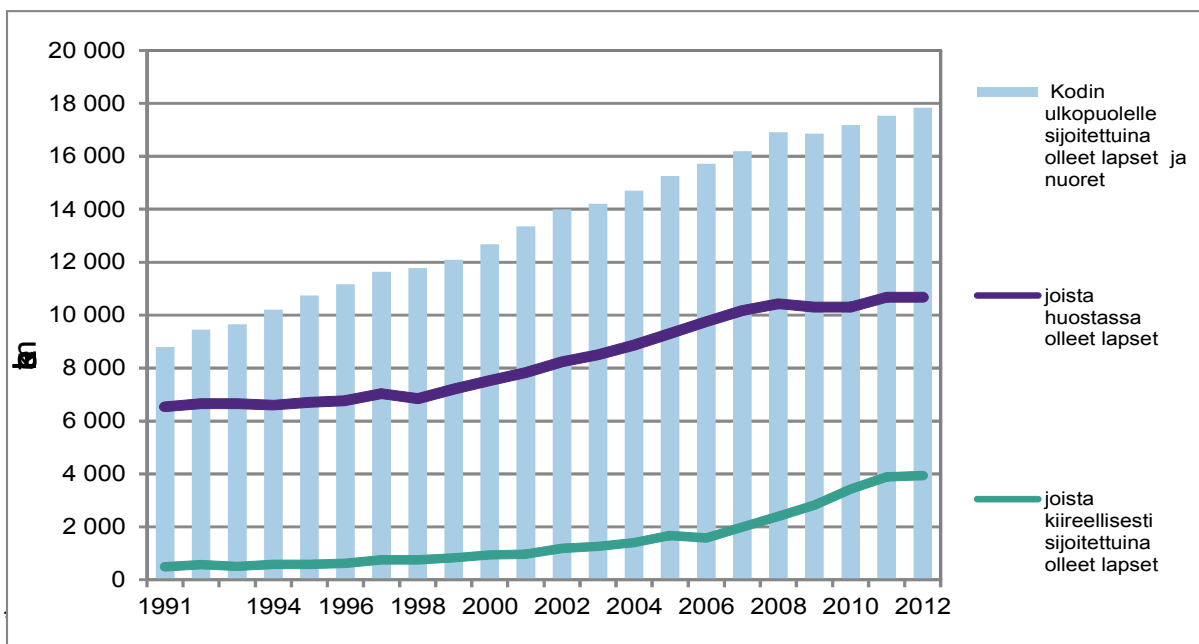
Muut erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret

Lapsella tai nuorella ei diagnooseja aina ole, vaan monet muutkin yksilöön vaikuttavat tekijät saattavat aiheuttaa tuen tarpeen syntymisen. Erityistä kasvatusta ja tukea tarvitsevia ovat myös ne lapset ja nuoret, joiden kasvu- ja kehitys on sosiaalityön toimesta arvioitu vaarantuneen tai vakavasti vaarantuneen. Näissä tapauksissa he voivat olla väliaikaisesti tai täysi-ikäisyyteen saakka sijoitettuna kodin ulkopuolelle asumaan. Perheessä tapahtuva kasvatusta on usein ollut puutteellista, tai siellä on voinut olla lapsen kaltoinkohtelua. Joissakin tapauksissa lapsi tai nuori voi oireilla niin voimakkaasti esimerkiksi puberteetti-ikässä, että vanhempien voimavarat eivät kaikissa elämänvaiheissa aina riitä turvaamaan lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. Silloin lastensuojelun palvelut voivat auttaa perhettä moniammatillisin tukimuodoin. Tällaisissa tapauksissa perheet saavat tukea suoraan kotiin tehtävässä avotyön muodossa, tai lapset ja nuoret ovat hoitojaksolla joko avohuollon tukitoimena, kiireellisesti sijoitettuna tai huostaanotettuina erilaisissa lastensuojelulaitoksissa.

Vuodesta 2005 lähtien kiireellisesti kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrä on kasvanut huolestuttavaa vauhtia. Vuonna 2012 on kuitenkin tapahtunut jonkinasteista hidastumista. Vuonna 2012 sijoitettiin kiireellisesti kodin ulkopuolelle 3 944 lasta tai nuorta, määrä kasvoi 1,5 prosenttia vuodesta 2011. Vuonna 2012 huostassa olleiden lasten ja nuorten määrä 10 675 pysyi edellisen vuoden tasolla. Uusien huostaanottojen määrä väheni 143 lapsella, vähennys on 4 prosenttia vuodesta 2011. Kodin ulkopuolelle oli vuoden aikana sijoitettuna kaiken kaikkiaan 17 830 lasta ja nuorta. Määrä kasvoi edellisestä vuodesta 1,6 prosenttia. Poikia oli sijoitettuna kodin ulkopuolelle asumaan enemmän kuin tyttöjä. Lastensuojelun

avohuollon asiakkaina oli vuonna 2012 noin 87 200 lasta ja nuorta. Tämä on seitsemän prosenttia enemmän kuin vuonna 2011. Avohuollon asiakkaista 7 000 oli jälkihuollon piirissä.

Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleet lapset ja nuoret vuosina 1991–2012

(Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelu 2012)

Laadukasta laitoshoidoa voidaan usein pitää parhaimpana ratkaisuna lapsen tai nuoren sijaishuollon järjestämiseksi, kun lapsen sijoitus on väliaikainen ja lapsen perheen kanssa työskennellään tiiviisti. Laitoshoidolla on katsottu olevan parhaat vaikutukset, kun perheen ja lapsen, tai nuoren elämäntilanteeseen täytyy saada mietintätauko. Yleisesti ajatellaan, että paras mahdollinen lapsen pysyvä sijoituspaikka olisi perhehoito sijaisperheen muodossa, mutta joskus se ei ole kuitenkaan mahdollista esimerkiksi lapsen tai nuoren vaikeiden oireilujen vuoksi. Lasten ja nuorten sijais- ja laitoshuoltoa tarjoavia lastensuojelulaitoksia on sekä yksityisellä että kunnallisella sektorilla. Lastensuojelulaitoksiksi määritellään lastenkodit, nuorisokodit, perhetukikodit sekä koulukodit. Lisäksi määritelmään sisältyy myös erilaiset vastaanottokodit. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, lastensuojelulaitokset 2014.)

Lastensuojelulaitoksessa kasvaneilla lapsilla ja nuorilla on usein monia erilaisia oireiluja. Käytännön työn kautta saatujen kokemuksieni mukaan näitä ovat muun muassa toistuva aikuisten asettamien rajojen laiminlyönti, luottamuspuula, masentuneisuus, koulunkäynnin motivaatio-ongelmat, päihteily, väkivaltaisuus, itsetuhoisuus ja ylimielinen käyttäytyminen.

3.2 Lasten ja nuorten erityisryhmien ohjaaminen

Tukea tarvitseva lapsi tai nuori voidaan nähdä haasteellisena ja erityisenä kasvu- ja toimintaympäristössään. Tukea tarvitseva yksilö voi puolestaan itse kokea olevansa joukon ulkopuolella erityispiirteensä vuoksi. Ympärillä oleva yhteisö voi määritellä erityislapsen tai nuoren poikkeavaksi yksilöksi, jonka vuoksi yksilön voi olla haasteellista päästä osaksi yhteisöä. Lapsen ja nuoren osallistumis- ja toimintamahdollisuudet ovat kuitenkin aina yhteydessä yksilön toimintakykyyn, siihen liittyviin yksilön mahdollisuuksiin sekä kokemuksiin elämässään. (From & Koppinen 2012.) Erytystä tukea tarvitseva lapsi tai nuori omaksuu ne toimintamallit, joiden avulla kokee parhaimmaksi tavaksi osallistua yhteiseen toimintaan. Ryhmän ennakoasenteet erilaisuutta kohtaan ovat luonnollisia, mutta ne eivät saisi kuitenkaan estää yksilön mahdollisuuksia osallistumasta yhteisön toimintaan.

Lasten ja nuorten erityisryhmän ohjaaminen voidaan jakaa karkeasti kolmeen vaiheeseen, joita ovat suunnittelu, ryhmän kohtaaminen ja arviointi. Jokaisella edellä mainitsemistani vaiheista on omat erityispiirteensä. Suunnitteluvaiheeseen kuuluu olennaisesti ryhmän erityispiirteiden selvittäminen esimerkiksi lähtökohta-analyysia käyttäen. Selvitettäviä asioita ovat muun muassa ryhmän jäsenten ikäjakauma, terveydentila sekä liikunta- ja toimintakyvyn rajoitukset. Ohjaajan on huomioitava myös jäsenten oma-aloitteisuuden taso ja aikaisemmat kokemukset toiminnasta. Ennen ohjaamistilannetta on selvitettävä mahdolliset ohjauksen tukimenetelmät ja apuvälineet, osallistujien ruoka-aine- ja muut allergiat sekä yksilön erityispiirteet. Ohjaajan on selvitettävä myös mahdollinen hoitohenkilökunnan mukaan lähteminen.

Suunnitteluvaiheessa on otettava huomioon myös seuraavia aikaan ja paikkaan sidonnaisia tekijöitä, joita ovat muun muassa toimintapaikka- tai alue, toimintaan käytettävissä oleva aika sekä vuodenaika- ja säätekijät. Toimintapaikkaa jäsentäessä on huomioitava kyseisen alueen erityispiirteet, rajoitukset, säännöt ja toiminnan esteettömyys liikuntarajoitteisille henkilöille. Ohjaajan on osattava suunnitella toiminnan aikatalu siten, että siihen sisältyy ohjeistus, toiminta ja toiminnan reflektointi. Vuodenaika- ja säätekijät on otettava huomioon erityisesti tapahtumissa, joihin sisältyy ulkoilma-aktiviteetteja.

Ryhmän kohtaamis- eli toteutusvaiheessa ohjaajan rooli korostuu ryhmän sisällä. Ammattitaitoinen ohjaaja on tietoinen ohjattavan ryhmän tavoitteista ja on siten suunnitellut toiminnan luonteen ja ohjausmenetelmät tarkoituksenmukaisiksi. Ohjaajan on tärkeää tehdä tarvittavat etukäteisvalmistelut ennen harjoitusta. Aluksi ohjaajan tulee luoda jokaiselle osallistujalle selkeä käsitys, mitä tullaan tekemään ja miksi. Sen jälkeen selvitetään yleisiä turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä. On myös tärkeää varmistaa osallistujien turvallisuus ja turvallisuuden tunne. Lisäksi on selvitettävä, onko osallistujilla joitakin pelkoja sekä rajoituksia liittyen kyseiseen harjoitukseen. Varusteet ja välineet on myös huollettava ja tarkastettava ennen ohjaamistilannetta. (Wahlström 2008, 137.) Ohjaajan on vietävä johdonmukaisesti eteenpäin toiminnan kulkua. Ammattitaitoinen ohjaaja pystyy tekemään oleellisia havaintoja ryhmän vuorovaikutuksesta ja kykenee havaitsemaan yksilöllisiä eroja lasten ja nuorten välillä. Ohjaajan tehtävänä on mahdollistaa jokaiselle ryhmän jäsenelle tasavertainen tunne osallistua toimintaan omana itsenään.

Kaikessa kasvatuksessa on myös arvioitava toiminnan onnistumista. Elämyskasvatuksessa on tärkeää huomioida toiminnan jälkeinen reflektioiva osuus, jossa jokaisella ryhmän jäsenellä on mahdollisuus kertoa kokemuksistaan. Keskustelussa huomionarvoista on havainnoida, että pääsivätkö osallistujat yhteisesti asetettuihin tavoitteisiin. Keskustelun ilmapiiri on luotava sellaiseksi, että jokainen ryhmän jäsen pystyy kertomaan onnistumisista ja ryhmän kohtaamista haasteista. Ryhmän voi halutessaan myös esimerkiksi jakaa kahden–kolmen hengen pienryhmiin, joita ohjeistetaan keskustelemaan toiminnasta. Keskeisiä asioita ryhmän kanssa keskustellessa on pohtia kollektiivisesti muun muassa osallistujien ajatuksia ja kokemuksia, ennakkokäsityksiä ja niiden muuttumista, tavoitteiden saavuttamista,

uusien asioiden mahdollista oppimista sekä toimintaan liittyviä parannusehdotuksia.

3.3 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren yksilöllinen ohjaaminen

Suomessa elää yli 100 000 neurologisen diagnoosin saanutta lasta ja nuorta. Vielä enemmän on yksilöitä, joilla on diagnosoitu psyykinen häiriö. Lapsia diagnosoidaan enemmän kuin koskaan aiemmin. Diagnoosipuheen kyllästämä lapsuus voi aiheuttaa yksilön identiteetin ja omakuvan kehittymiselle riskitekijöitä. Lapsen voi olla vaikea ratkaista ongelmatilanteita ja tuntea itsensä hyväksytyksi, jos hän kuulee vanhempien ja muiden aikuisten puhuvan hänestä vain ongelmatilanteiden yhteydessä. Koulumaailmassa lapsen tai nuoren epäonnistumisiin voidaan suhtautua enemmän rutiinina kuin poikkeuksina. Myös vapaa-ajalla erityistä tukea tarvitseva yksilö nähdään usein kielteisessä valossa. Ongelmapuheen saartamana lapselle tai nuorelle kehittyy tunne, että hän ei ole kykenevä oman elämän hallintaan. Tällaisella aikuisten välittämällä viestillä vain heikennetään lapsen ja nuoren itsetuntoa. Lapsen tai nuoren elämän täytyessä kritiikistä ja arvioinnin kohteena olemisesta, hän sisäistää ongelmapuheen merkitykset ja ottaa ne osaksi kehittyvää identiteettiään. (Juusola 2012.)

Aikuisten tulisi osoittaa lapselle ja nuorelle heidän ainutlaatuisuutensa ja hyvyytensä. Kasvattajien tulisi myös muistaa korostaa yksilön korvaamattomuutta ja sitä, että hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on. Negatiivisuuden ja ongelmapuheen vaikutukset eivät katoa hetkessä, vaan ne seuraavat lapsen ja nuoren elämässä vuosia. Niitä voi kuitenkin purkaa johdonmukaisesti oikealla kasvatuseroseella. Parhaiten yksilön kasvua ja kehitystä turvaa myönteinen ajattelumalli, jossa korostetaan lapsen tai nuoren onnistumisia. (emt. 2012.) Ohjaajan tärkein tehtävä on olla läsnä ja antaa lapsille ja nuorille kokemus välittämisestä. Hänestä voi muodostua merkittävä ihminen lapsen elämässä. Pieni ihminen tarvitsee aikuista kannustamaan ja näyttämään elämän suuntaa. Ohjaajan ensisijainen tehtävä on olla ihminen, sitten vasta pedagogi. (Honkonen, 186.)

Erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen tai nuoren yksilöllinen ohjaaminen on sidonnainen yksilön tuen tarpeisiin. Ohjaajan ammattitaito muodostuu monista tietoon sovellettavista käytännön taidoista. Ohjaajan on toimittava turvallisena ja luotettavana aikuisena yhteisesti sovittujen rajojen puitteissa. Hänen on myös tunnistettava jokaisen lapsen ja nuoren yksilöllisen erityisen tuen tarpeet ja tuettava yksilön osallisuutta sekä itsenäistä toimintaa. Ohjaajan on kyettävä tukemaan lapsen ja nuoren sosiaalisia taitoja ja osattava asettaa itsenäisen toiminnan vaatimustaso oikealle tasolle. Ammattitaitoinen ohjaaja hyödyntää monipuolisia ohjausmenetelmiä ohjattavan tarpeiden sekä tilanteen mukaisesti. Ohjaaja huomioi toiminnassaan erilaisia toimintaan ja osallisuuteen mahdollisesti vaikuttavia yksilön piirteitä. Hän ottaa huomioon muun muassa sensomotoristen sekä hahmotushäiriöiden luomat vaikeudet, kielellisen ilmaisun ongelmat, vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin vaikeudet sekä käyttäytymishäiriöiden aiheuttamat vaikutukset. Ohjaajan tehtävänä on mahdollistaa yksilön aistitoimintojen hahmottamista toimintaympäristöä jäsentämällä sekä käyttää kielellistä ja ei-kielellistä kommunikaatiota tarkoituksenmukaisesti. Hänen on aina toimittava asiantuntijoiden ohjeiden mukaisesti pitkäaikaissairaiden hoidossa sekä kyettävä havainnoimaan ja ennakoimaan terveydentilan muutoksia yksilön hyvinvoinnin edistämiseksi. Ohjaajan on tuettava lapsen ja nuoren psyykkistä hyvinvointia, positiivisten käyttäytymismallien oppimista ja ongelmatilanteiden ratkaisemista. Ohjaajan ammattitaitoon kuuluu järjestää toimintaympäristö strukturoiduksi ja esteettömäksi. Ammattitaitoisella ohjaamisellaan hän kykenee avustamaan liikunta- ja aistivammaista lasta tai nuorta optimaaliseen toimintakykyyn hyödyntymällä samalla kuntoutuksen asiantuntijoiden ohjeita. Ohjaaja perehtyy apuvälineisiin ja niiden toimintaan, huolehtii niiden toimintakunnosta ja tarvittaessa hankkii tarvittavia apuvälineitä yksilön toiminnan mahdollistamiseksi. Ohjaajan on osattava työskennellä ergonomisesti sekä turvallisesti ja muistettava huolehtia oikeista työasunnoista ja nosto-otteista. Ammattitaitoinen ohjaaja kohtaa aina erityisen tuen tarpeessa olevat lapset ja nuoret tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä.

(Opetushallitus, erityistä tukea tarvitsevien ohjaaminen 2006)

4 KALASTUS VOIMAVARAKSI NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYSSÄ LIIKEIDEA

4.1 Yrityksen perusidea

Tulevan yrityksen liikeideana on lasten ja nuorten erityisryhmien sosiaalinen vahvistaminen elämys- ja sosiaalipedagogiikan keinoin. ”Elämyspedagogiikalla tarkoitetaan ihmisen kasvun ja oppimisen mahdollistamista sellaisten elämysten kautta, jotka koskettavat ihmistä kokonaisvaltaisesti. Elämyspedagogiikka perustuu ihmiskäsitykseen, jonka mukaan jokaisessa ihmisessä on jotain hyvää, jota kehittämällä saadaan aikaan henkistä kasvua.” (Outward Bound Finland ry 2014.) Kalastus koetaan usein elämykselliseksi vapaa-ajan toiminnaksi, jota yhteisöpedagogi voi hyödyntää elämyspedagogiikassa. Sosiaalipedagogiikka on yksilön kasvun tukemista, jossa kasvattajan ensisijaisena tehtävänä on estää yksilöä syrjäytymästä yhteiskunnasta. (Hellström 2010.) Työvälineenä tulen hyödyntämään erilaisia kalastusaktiiviteetteja ja niihin liittyvää oheistoimintaa, jonka kautta lapsi tai nuori voi saada onnistumisen kokemuksia ja uusia elämyksiä yksilönä tai ryhmässä toimien. Kalastuksen avulla lapsi tai nuori voi saavuttaa unohtumattomia elämyksiä luonnossa, joka ei välttämättä ole hänelle kovin arkipäiväinen paikka toimia. Hän voi tuntea onnistumisen ja itsensä ylittämisen tunteita, jotka osaltaan kehittävät hänen identiteettiä sekä omakuvaa ja tukevat muita elämän osa-alueita. Kalastuksesta voi kehittyä lapselle tai nuorelle elinikäinen harrastus, joka on suuri voimavara elämässä. Yritystoiminnallani pystyn vaikuttamaan yksilöihin ja ryhmiin ennaltaehkäisevästi sekä korjaavan työn näkökulmasta katsottuna.

Luonnolla on monien eri tutkimusten mukaan eheyttävä ja voimaannuttava vaikutus ihmiseen. Luonnossa ja kalastusretkellä yhdistyvät kaikki neljä elementtiä, joita voin hyödyntää edullisesti yritystoiminnassani lasten ja nuorten erityisryhmien kanssa. Veden, maan, ilman ja tulen yhdistäminen kalastusretken aikana mahdollistaa monipuolisen luonnon vaikutusten kokemisen. Vesi on ollut tunnettu kehon ja mielen hoitajana kaikissa maailman kulttuureissa kautta aikojen. Sitä on käytetty useiden erilaisten fyysisten ja psyykkisten terveydellisten vaivojen hoitoon. (Wahlström 2008,

83.) Toisena kuntouttavana tekijänä mainitsen kasvit ja metsän. Metsä on meille suomalaisille todellinen eheytyksen ja virkistäytymisen sekä itsetutkiskelun paikka. Sen kertoo myös suomalaisten mielipide, jos kysytään heidän mielipaikkaansa. Vastauksissa korostuu lähes aina järvenranta, merenranta ja metsä. (emt. 101.) Tulen hyödyntämistä kalastusretken aikana voi käyttää esimerkiksi erätulilla valmistetun lounaan valmistuksessa. Puhdas ja raikas ulkoilma edistää myös hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Suomessa on kehitelty tiedettävästi ensimmäisenä maailmassa kalastukseen pohjautuvaa hoitomuotoa ”Iktyoterapiaa”, joka merkitsee sanansa mukaisesti ihmisen hoitamista kalan tai paremminkin kalastuksen avulla. Markku Myllylä kalatalouden keskusliitosta kertoo, että tällä menetelmällä on saatu hyviä tuloksia liikuntaesteisten, ongelmanuorten, päihdeongelmaisten ja mielenterveysasiakkaiden kuntoutuksessa, sekä perheterapiassa ja burn outin hoidossa. Yhteiskunnallisesti hoitomuoto tulee varsin edulliseksi, jos verrataan perinteisempiin lääketieteellisesti mielialaan kemiallisesti vaikuttaviin hoitomuotoihin. (Myllylä & Laamanen 2004.) Yritykseni kalastusohjelmalveluja voidaan käyttää yksilöiden sekä erilaisten ryhmien kanssa. Seikkailukasvatus (Karppinen 2005) on todettu toimivaksi menetelmäksi sosiaalisten, emotionaalisten ja psyykkisten ongelmien hoidossa, syrjäytymiskierteen ehkäisyssä sekä lasten ja nuorten kuntouttavassa tukemisessa erityiskouluissa ja -oppilaitoksissa. Seikkailupedagogiikka on ollut käytössä sosiaalipedagogisena ja terapeutisena toimintana muun muassa nuoris- ja sosiaalityössä, lasten- ja nuorten sijoituslaitoksissa sekä lasten- ja nuorisopsykiatrisissa yksiköissä. (Latomaa & Karppinen 2010, 9.)

Voitin vuonna 2012 liikeideallani Suomen kalastusmatkailun innovaatiokilpailun, jossa pyritään kehittämään suomalaista kalastusmatkailua. ”Tällä vuosittain järjestettävällä kilpailulla on tarkoitus hakea uudenlaisia kotimaista kalastusmatkailua edistäviä ja sitä tukevia tuote-, liiketoiminta- ja palveluinnovaatioita” (Kalastusmatkailun Osaamiskeskus ry 2012). Tuomarit perustelivat voittoinnovaatiotani seuraavin sanoin: ”Voittanut ehdotus sisältää merkittävän laajan ja tärkeän yhteiskunnallisen toimintakonseptin, jolla voidaan edistää eri toimijoiden yhteistyötä erityisesti ehkäistäessä nuoria uhkaavaa syrjäytymistä. Potentiaalisia yhteistyötahoja olisivat mm. kunnalliset ja yksityiset lasten/nuorisokodit, kunnallinen nuorisotyö, seurakuntien

nuorisotyö, nuorisojärjestöt sekä muut nuorison hyvinvoinnista huolestuneet ja huolehtivat yhteisöt. Tuomariston mielestä kalastusmatkailussa toimivat erityisosaajat ja oppaat, joita on laajasti koulutettu viime vuosina, sekä lukuisten kalastusseurojen osaaminen voisivat verkottua tiiviimmäksi kokonaisuudeksi nk. kolmannen sektorin sisällä yrityslähtöisesti. Tämä helpottaisi myös toiminnalle tukea antavien tahojen nykyistä parempaa mukanaoloa. Kalastus on havaittu harvinaisen tehokkaaksi vetovoimatekijäksi syrjäytyneiden nuorten kohdalla. Lähellä luontoa tapahtuva ryhmässä toimiminen ja aito sosiaalinen kontakti sekä terveet elämäntavat tukevat nuoren kasvua. Kalastus merkitsee nuorille juuri sitä oikeaa mielekästä tekemistä mielenkiintoisia elämyksiä tarjoavassa ympäristössä. Kalastuksen aitous aktiviteettina ja maamme hyvät lähikalastusmahdollisuudet ovat voittaneessa ehdotuksessa yhdistettävissä pienin kustannuksin, mutta erittäin tehokkaalla tavalla. Luontokokemuksen myönteistä vaikutusta ihmiselle kutsutaan elpymiseksi. Kalastuksessa elvyttävyyttä tapahtuu nopeasti, tehokkaasti ja jopa tahdosta riippumatta. Syrjäytymisen kokemisen vähentämisessä kalastukseen liittyvät elämykset antavat edellytyksiä myönteisen minäkuvan kehittämiseksi. Kalastus on vastapainoa nuorten kokemalle kaoottisuudelle, hajoamisen tunteelle, kontrollin menetykselle ja mielen pirstaleisuudelle. Tästä syystä voittanut konsepti on raadin mielestä innovatiivinen juuri tässä ajassa” (Kalastusmatkailun osaamiskeskus ry 2012.)

4.2 Yrityksen palvelut

Tulevan yrityksen palveluihin kuuluvat kalastuksen opastus, kalastusvälineiden, veneiden, varustuksen ja vaatetuksen järjestäminen, kalastusaiheiset kurssit ja luennot, eräruokailut, valokuvaukset, perhonsidonnain opetus sekä muut oheispalvelut. Palveluita kehitetään jatkuvasti asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Pyrin suunnittelemaan yrityksen palveluita kokonaisuuksittain, joista eri asiakasryhmät pystyvät valitsemaan itselleen parhaaksi koetun vaihtoehdon. Tuotteissani yhdistyisivät eri palvelut, kuten esimerkiksi perhonsidonnain opetus, jonka jälkeen yksilö tai ryhmä siirtyy opastetusti kokeilemaan perhokalastusta. Kalastuksen päätteeksi pidetään toiminnan refleктоiva osuus ja päivän päättäisi herkullinen eräruokailu laavussa tai kodassa. Palveluun kuuluisi myös

ruokatarvikkeiden hankinta ja valmistus, tai lähellä toimivan ravintolan kanssa tehty yhteistyösopimus. Toisena vaihtoehtona voisi olla pilkkikalastuspäivän järjestäminen, johon sisältyisi liikuntarajoitteisen henkilön apuvälineiden hankinta ja kalan käsittely ruoaksi. Päivän lopuksi lapsella tai nuorella olisi mahdollisuus syödä valmistamansa kalaruoka yhdessä ohjaajan ja kalastusoppaan kanssa. Yrityksen pohjana on vankka kokemus eri aktiivikalastuksen menetelmistä ja erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten kanssa työskentelystä.

4.3 Yrityksen tuotteet

Yrityksen tuotteiksi olen suunnitellut erilaisia aktiivikalastuksen muotoja, joita ovat muun muassa jigi,- pilkki,- ja koskikalastuspäivä. Kalastuspäivät kestävät noin neljästä tunnista kahdeksaan tuntiin tai erikseen sovitun aikataulun mukaisesti. Tuotteitani ovat myös lasten ja nuorten sekä erityisryhmien kalastusleirit, kalastusaiheiset luennot ja perhonsidonnain opetus.

Esimerkkituote 1

JIGIKALASTUSPÄIVÄ LAPSILLE JA NUORILLE

Haluatko oppia jigaamaan oikeaoppisesti kuhaa? Sinun ei tarvitse ottaa kurssille mukaan muuta kuin rento myönteinen asenne, niin meiltä hoidetaan loput.

Päivän aikana pääset tutustumaan oikeaoppisiin jigikalastustekniikoihin ja -välineisiin.

Opit mitä eroa on toukka-, mato-, kala- ja hybridijigillä. Mikä on harppauskerros ja miksi kala viihtyy sen lähetyvillä. Saat myös ohjausta ja vinkkejä välineistä, vieheistä, vuoden- ja vuorokaudenajan merkityksistä kalastukseen, sekä paljon muuta.

(Aika: 3–8 tuntia tai erillisen sopimuksen mukaisesti. Ryhmä: yksilö,- tai ryhmäkeskeinen kalastus, max. kolme lasta tai nuorta sekä väh. yksi laitoksen

hoitaja/ohjaaja. Mahdollisuus toteuttaa myös isommalle ryhmälle. Ruokailumahdollisuus: kalastusretken puolella välissä syömme retkievää. Retken jälkeen on mahdollista syödä kalastuskohteen lähetyillä sijaitsevassa lounasravintolassa. Varusteet- ja turvallisuus: kaikki kalastukseen käytettävä välineistö ja turvallisuusvarusteet löytyvät oppaalta, mukaan otettava sään mukainen ulkovaatetus).

5 TUTKIMUSPROSESSI

Opinnäytetyöni prosessi lähti liikkeelle keväällä 2014, jolloin sain luvan tehdä opinnäytetyön tulevaa yritystäni varten. Ajatus kiehtoi minua, koska olen tehnyt tulevaa yritystoimintaani varten jo yli neljän vuoden ajan määrätietoista suunnittelutyötä sekä kahden edellisen ammattitutkintoni päättötyöt. Olen hankkinut tämän lisäksi myös käytännön kokemusta kalastusaiheista yksilö- ja ryhmänohjausmenetelmistä järjestämällä erilaisia kalastusretkiä ja -leirejä Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluilla ja sosiaalipalveluilla. Edellä mainitsemani käytännön kokemukset olen hankkinut Mattilan perhetukikodin ja Lotilan nuorisokodin ohjaajan tehtävissä toimiessani sekä kolmen eri nuorisotilan nuorisonohjaajana työskennellessäni vuosina 2007–2014. Olen myös keskustellut kolmen Jyväskylän kaupungin lastensuojelulaitoksen sekä nuoripalveluiden johtajien kanssa tulevasta yritystoiminnastani. Tein alustavat suunnitelmat opinnäytetyötäni varten keväällä 2014, mutta kirjoittamaan ryhdyin syksyllä 2014.

5.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksellani tahdoin selvittää yritykseni tuotteiden kiinnostavuutta sosiaali- ja kasvatusalalla. Olen saanut kannustusta yritystoiminnan perustamista kohtaan jo edellä mainituilta lastensuojelulaitosten ja nuorisopalveluiden esimiehiltä. Halusin tällä tutkimuksella saada enemmän konkreettista ja ajankohtaista tietoa asiakasryhmieni suhtautumisesta kyseiseen toimintaan. Tahdoin saada myös lisää palveluiden ja tuotteiden kehittämisehdotuksia, jotta yritykseni toiminnan käynnistyttyä minulla olisi mahdollisimman realistinen käsitys asiakasryhmieni

suhtautumisesta yritykseni tuotteisiin. Tutkimuksessa kysyttiin vastaajan sukupuolta ja kiinnostusta ulkoisesti järjestettyjä kalastusohjelmalveluita kohtaan. Kyselyssä pyydettiin arvioimaan myös tutkimuksessa esitettyjen tuotteiden kiinnostavuutta. Avoimessa kysymyksessä vastaajalla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin minkälaiset muut tuotteet tai palvelut häntä mahdollisesti kiinnostaisivat.

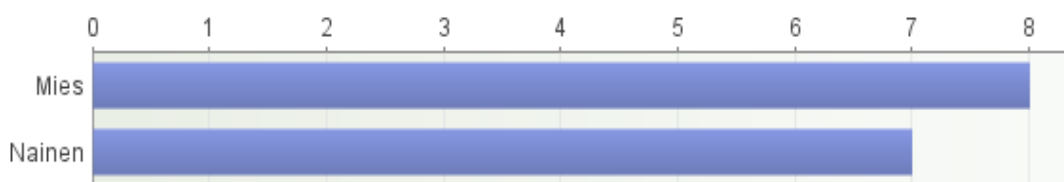
5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmäkseni valitsin määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen. Koin parhaaksi mahdolliseksi tavaksi kerätä aineistoa laajalta asiantuntijajoukolta lähettämällä heille sähköisen saatekirjeen, jonka liitteenä oli nopea internetissä täytettävä webropol -kysely. Tarkistin kyselylomakkeen toimivuuden opintojaksollani ennen sen lähettämistä tutkimusryhmälle. Tutkimukseen vastanneiden henkilöllisyys säilyi anonyymina, ja vastauksista ei käy ilmi kyseisen henkilön työskentelypaikkakuntaa, organisaatiota tai muita henkilöllisyyden paljastavia tekijöitä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään määriä, riippuvuuksia ja syy-seuraussuhteita. Tilastollisen päättelyn lähtökohtana on tutkimuksesta saatujen tulosten yleistäminen koskemaan perusjoukkoa, josta havainnot on poimittu. Tutkimuksesta saatujen tilastojen jakaumat toistuvat ja vastaavat perusjoukon jakaumia. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta järkevämpää olisi tutkia kaikki perusjoukon tilastoyksiköt, mutta kustannus- ja aikarajoitteiden vuoksi tämä ei yleensä ole mahdollista. (Kananen 2011.) Opinnäytetyön suunnittelun aikana ajattelin toteuttaa kvantitatiivisen tutkimuksen tueksi myös kvalitatiivisen tutkimuksen. Suunnittelin toteuttavani yksilöhaastattelun muutamalle sosiaali- ja kasvatustieteen johtohenkilölle, mutta tulin lopulta siihen päätelmään, etten välttämättä saisi sen avulla enempää uutta tietoa. Lähetin kyselykutsun yhteensä 55:lle yksikön tai organisaation johtajana tai vastuullisessa asemassa toimivalle henkilölle. Edellä mainitsemastani tutkimusryhmästä 25 henkilöä työskenteli erilaisten yksityisten lastensuojelulaitosten johtotehtävissä. Toiset 25 henkilöä työskentelivät erilaisten kunnallisten lastensuojelulaitosten johtotehtävissä. Jäljelle jäävät viisi henkilöä työskentelivät erilaisissa erityisen tuen mahdollistavissa oppimis- ja ohjauskeskuksissa sekä erityiskouluissa.

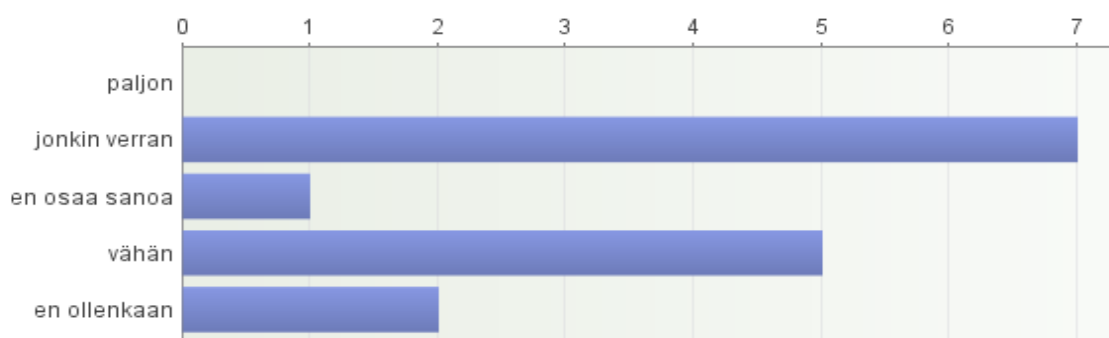
5.3 Tulokset

Lähtämistäni 55:stä kyselykutsusta huolimatta tutkimukseen vastasi vain 15 henkilöä. Vastaajista kahdeksan oli miehiä ja seitsemän naisia. Vastaajien joukosta seitsemän työskenteli kunnallisten lastensuojelulaitosten tehtävissä ja seitsemän oli töissä yksityisissä lastensuojelulaitoksissa. Vain yksi vastaajista oli erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten oppimis- ja ohjauskeskuksen työntekijä. Otanta ei ole kovin suuri, mutta tutkimuksen luotettavuus toteutuu melko hyvin, ja vastaukset riittävät antamaan itselleni tarvittavaa näyttöä vastaajien yleismielipiteestä tuotteitani kohtaan.

Ensimmäinen kysymys: Sukupuoli

Toinen kysymys: Kuinka paljon teitä kiinnostaisi ulkoisesti järjestetyt kalastusohjelmalvelut?

Vastaajista seitsemän henkilöä oli jonkin verran kiinnostunut ulkoisesti järjestetyistä kalastusohjelmalveluista. Asiasta vain vähän kiinnostuneita oli viisi henkilöä. Kaksi henkilöä vastasi, ettei ole ollenkaan kiinnostunut ja yksi ei osannut sanoa mielipidettään asiasta.

Kolmas kysymys: Arvioi alla olevien kalastusohjelmalveluiden kiinnostavuutta

Tuote	paljon	jonkin verran	en osaa sanoa	vähän	ei ollenkaan	Yhteensä	Keski- arvo
Järvi- kalastus päivä	1	5	2	6	1	15	3,07
Koski- kalastus päivä	2	8	1	2	2	15	2,6
Pilkki- kalastus päivä	0	8	1	4	2	15	3
Kalastus- leiri	0	5	4	3	3	15	3,27
Perhon- sidonnan opetus	0	5	2	5	3	15	3,4
Kalastus- aiheiset luennot	0	2	1	7	5	15	4
Yhteensä	3	33	11	27	16	90	3,22

Tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli arvioida kuuden eri esimerkituotteen kiinnostavuutta. Tuotteita olivat järvikalastuspäivä, koskikalastuspäivä, pilkkikalastuspäivä, kalastusleiri, perhonsidonnan opetus ja kalastusaiheiset luennot. Yllä olevasta taulukosta selviää, että järvikalastuspäivästä paljon tai jonkin verran kiinnostuneita oli yhteensä kuusi henkilöä. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita oli

seitsemän henkilöä. Kaksi henkilöä ei osannut sanoa mielipidettään. Koskikalastuspäivästä paljon tai jonkin verran kiinnostuneita oli kymmenen henkilöä. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita oli neljä henkilöä. Yksi vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään. Pilkkikalastuspäivästä paljon kiinnostuneita ei ollut ollenkaan, mutta jonkin verran kiinnostuneita oli kahdeksan henkilöä. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita oli kuusi henkilöä. Yksi vastaajista ei osannut kertoa mielipidettään. Kalastusleiristä paljon kiinnostuneita ei ollut ollenkaan, mutta jonkin verran kiinnostuneita oli viisi henkilöä. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita oli kuusi henkilöä. Neljä henkilöä ei osannut sanoa mitään. Perhonsidonnan opetuksesta paljon kiinnostuneita ei ollut ollenkaan, mutta jonkin verran kiinnostuneita oli viisi henkilöä. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita oli kahdeksan henkilöä. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa mitään. Kalastusaiheisista luennoista paljon kiinnostuneita ei ollut ollenkaan, mutta jonkin verran kiinnostuneita oli kaksi henkilöä. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita oli 12 henkilöä. Yksi vastaajista ei osannut sanoa mitään. Taulukosta selviää, että vastaajista suurin osa oli jonkin verran kiinnostunut tuotteistani. Koski- ja pilkkikalastuspäivä herättivät vastaajissa eniten kiinnostusta.

Neljäs kysymys: Minkälaisista muista ohjelmalveluista olisit mahdollisesti kiinnostunut? Kerro lyhyesti.

Kyselyssä oli mahdollisuus kertoa avoimen kysymyksen muodossa, minkälaisista muista ohjelmalveluista olisi mahdollisesti kiinnostunut. Mielipiteensä kertoi yhteensä viisi henkilöä. Vastauksissa toivottiin kalastuksen yhdistämistä johonkin muuhun aktiviteettiin, kuten vaellukseen. Mahdollisen saaliin ruoaksi valmistaminen koettiin myös tärkeäksi lasten ja nuorten kanssa. Elämyksellinen kalastusretki koettiin tärkeäksi kasvatuskeinoksi. Yksi vastauksista oli mielenkiintoinen, ja se painotti lapsen tai nuoren yksilökeskeistä ohjaustapaa.

”Yksilöllinen kalastusterapia. Terapian avulla itsetunnon vahvistaminen ja mahdollisesti oman harrastuksen löytyminen. Eli käytännössä kahdenkeskisiä kalastustapahtumia jonkin nuoren kanssa. Yksilöön keskittyminen tuo parempia

tuloksia kuin ryhmänä toimiminen. Tai tavoitteet on tietysti molemmissa tapauksissa erilaiset.”

Yksi vastaajista olisi näkemykseni mukaan halunnut enemmän konkreettista tietoa yrityksestäni ja sen tuottamista palveluista.

”Seikkailua ja elämyksiä tuottavat palvelut. Yksi pääpointti on, että paljonko haluttu tuote maksaa ja mitä se pitää sisällään. Toisakseen se, että lähteekö meiltä työntekijä(t) mukaan vai ovatko asiakkaat tuotetta tarjoavan yrityksen vastuulla - ja jos vastuu on yhteinen (=meiltä työntekijä mukana), mitä se konkreetian tasolla tarkoittaa. Meillä on omasta takaa osaamista hyvinkin paljon työntekijöillä, että voidaan hyödyntää henkilöstön osaamista elämys- ja seikkailuhetkien järjestämisessä asiakkaillemme ja sen tyyppistä, mistä ketkäkin asiakkaat oikeasti hyötyvät.”

5.4 Johtopäätökset

Tutkimuksessa selvisi, että yritykseni asiakasryhmien suhtautuminen tuotteitani ja palveluitani kohtaan on myönteinen. Vastaajat olivat kiinnostuneita elämyksellisistä kalastusohjemapalveluista. Vastauksista erottui myös tietynlainen epävarmuus ja tietämättömyys tämänkaltaista yritystoimintaa kohtaan. Yhtenä haasteellisimpana asiana koen sen, ettei Suomessa ole ollut yhtään yksityistä yrittäjää, joka tarjoaisi tuotteistettuja kalastusohjemapalveluita erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa toimiville tahoille. Samalla kuitenkin näen tämän asian positiivisena mahdollisuutena omalle yritystoiminnalleni. Yrityslähtöinen elämys- ja sosiaalipedagogiikkaa tuottava taho ei ole ollut selvästikään se perinteisin vaihtoehto, ja tämä näkyi myös vastauksissa. Melko vähäinen vastauksien määrä kertoo siitä, että esimiestehtävissä työskentelevillä henkilöillä ei ole aina riittävästi halua tai aikaa osallistua kyselyihin, joita kokemuksieni mukaan sosiaali- ja kasvatusalalla työskentelevien henkilöiden sähköpostiin voi tulla lähes päivittäin. Uudenlaisen toimintakonseptin kohtaaminen voi asiakasryhmissäni herättää myönteisiä ajatuksia, mutta samalla epätietoisuutta toimintaa kohtaan. Uskon, että osa vastaajista

suhtautui ulkopuolisen tahon tarjoamiin palveluihin kielteisesti sekä epäilevästi, koska lasten ja nuorten erityisryhmien kanssa työskentely koetaan melko haasteelliseksi. Vastaajissa voi herättää epävarmuutta kasvatukselliseen kalastustapahtumaan liittyvät riskitekijät, joita veden äärellä tapahtuva toiminta aina sisältää. Uusi toimintaympäristö erilaisine riskitekijöineen sekä yksilön erityispiirteet voivat herättää luonnollisesti ennakkoluuloja ja pelkoja myös kasvatusalan ammattilaisissa.

Tutkimus onnistui mielestäni kohtalaisesti, kun otetaan huomioon kyselyyn vastanneiden määrä. Olisin toivonut enemmän vastauksia ja palautetta siitä, minkälaisista ohjelmapalveluista asiakasryhmäni olisivat kiinnostuneita. Tällä aineistolla pystyn vähäisestä vastausmäärästä huolimatta kehittämään palveluitani ja tuotteitani määrätietoisesti eteenpäin. Tukenani on aikaisemmin työelämässä käyty keskustelut alan ammattilasten kanssa sekä käytännön kokemus erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten elämys- ja sosiaalipedagogiikasta. Todella tärkeänä asiana näen tutkimuksen kautta saamieni tietojen valossa yritykseni markkinoinnin ja tietoisuuden lisäämisen sosiaali- ja kasvatusalalla. On tärkeää, että saan luotua positiivisen ja luotettavan sekä kilpailukykyisen imagon yritykselleni.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön kirjoittaminen oli minulle sekä helppoa että haasteellista, mutta samalla kuitenkin erittäin mielenkiintoista. Helpoksi ja luontevaksi opinnäytetyön kirjoittamisen teki se, että aihe käsittelee oman yritykseni toimintaa ja tulevaisuuttani yritys-elämässä. Mahdollinen ulkopuolinen tilaus opinnäytetyölle olisi asettanut varmasti erilaiset lähtökohdat työn mielekkääksi kokemiselle. Haasteelliseksi työn kirjoittamisen teki mahdollisimman selkeässä ja johdonmukaisessa kirjoitusrytmissä pysyminen. Mietin säännöllisin väliajoin opinnäytetyötä tehdessäni, että miten saan kaikki tarvittavat tiedot, kokemukset ja lähdeviitteet kirjoitettua ja vieläpä oikein sanankääntein. Vaadin itseltäni, että opinnäytetyössäni olisi sille vaadittujen ohjeiden mukaan selkeä punainen lanka, joka johdattelisi lukijaa pohtimaan erilaisia toiminnallisia kasvatusten menetelmiä. Tein selvän aikataulullisen suunnitelman työni

vaiheista, sillä kokemuksieni mukaan pystyn näin toimimaan tehokkaasti eikä turhia aikataulullisia katkeamia tule eteen.

Erilaisten lastensuojelulaitosten, erityiskoulujen ja muiden vastaavien erityislasten ja -nuorten kanssa toimivien tahojen tulisi aiempaa enemmän hyödyntää ulkopuolisten toimijoiden erikoisosaamista kasvatukseen liittyvissä asioissa. Mielestäni olisi tärkeää, että erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille tarjottavien perinteisten kasvatusten rinnalla osattaisiin hyödyntää myös erilaista pedagogiikkaa. Yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden tulisi yhdistää tietotaitonsa ja kehittää kasvatustoimintaa yhdessä. Yhdistämällä eri toimijoiden osaamista sosiaali- ja kasvatusalalla lasten ja nuorten syrjäytyminen voisi hidastua, joka osaltaan vaikuttaisi yhteiskunnan tilaan ja ihmisten hyvinvointiin merkittävästi.

Mielestäni erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa pitäisi toteuttaa muun muassa toiminnallisia kasvatusten menetelmiä huomattavasti nykyistä enemmän. Niin kuin aiemmin olen todennut, tällaista hoito- ja kasvatustyyppiä on melko edullista toteuttaa muihin perinteisiin keinoihin verrattuna. Ainoina hoito- ja kasvatustyyppinä elämykselliset, lähellä luontoa tapahtuvat kasvatusten menetelmät eivät varmasti ole riittäviä. Niitä tulisikin mielestäni hyödyntää nykyistä enemmän muiden menetelmien rinnalla, toisiaan tukien. Näen myös kasvatustyön vaikutuksen uuden oppimisessa ja kokemisessa olennaisena asiana. Luonto ei ole enää nyky-yhteiskunnassamme kaikille ihmisille turvallinen ja luonnollinen kasvuympäristö, johon vain hetken mielijohteesta lähdetään. Moni ihminen tarvitsee siihen suunnannäyttäjää ja ohjausta luonnossa turvallisesti toimimiseen. Ohjaajan yksi olennaisimmista tehtävistä on madaltaa ihmisten kynnyksiä osallistua toimintoihin uudenlaisissa ja vieraissa toimintaympäristöissä. Uusi toimintaympäristö voi tuoda esiin sellaisia yksilön piirteitä, joita henkilö ei ole aiemmin tiedostanut. Opinnäytetyöstäni on toivottavasti hyötyä henkilöille, jotka työskentelevät sosiaali- ja kasvatusalalla toiminnallisia sekä elämyksellisiä kasvatusten menetelmiä hyödyntäen. Uskon, että työtäni voidaan hyödyntää myös kalastusmatkailussa erilaisten palvelukonseptien ja tuotteiden kehittämisessä. Tutkimukseni kautta voidaan tarkastella yleistä suhtautumista ulkopuolisen yksityisen yrittäjän tarjoamiin ohjelmapalveluihin kiireisellä ja pieniresurssisella sosiaali- ja kasvatusalalla.

7 JATKOKEHITTELY

Tulevan yritykseni palveluiden ja tuotteiden kehittäminen on jatkuvaa. Tulen olemaan säännöllisesti yhteydessä sosiaali- ja kasvatusalan työelämän kanssa tekemällä töitä täysipäiväisesti tai osa-aikaisesti muun muassa eri lastensuojelulaitoksissa, joissa näen ja kuulen konkreettisesti alan tapahtumista. Tämä mahdollistaa sen, että olen tietoinen sosiaali- ja kasvatusalan mahdollisuuksista toteuttaa ulkopuolisen tahon tarjoamia elämysohjelmalveluja. Pystyn siten kehittämään omaa yritystoimintaani reaaliaikaisella tietotaidolla asiakaslähtöisesti. Sosiaali- ja kasvatusalaan luomani työelämän kontaktit seitsemän vuoden ajalta auttavat minua saamaan myös potentiaalisia asiakkaita.

Näen järkevän ja ajankohtaisen segmentoidun tuotteistamisen hyvän yrittäjän yhdeksi tärkeimmäksi ominaisuudeksi. Järkevällä tuotteistamisella tarkoitan sitä, että yrittäjä on tietoinen mille kohderyhmälle tuotteitaan suunnittelee. Yrityksen toiminta on kannattavaa vain silloin, kun yrittäjän palvelut ja tuotteet sekä asiakasryhmien odotukset täyttyvät. Toisena merkittävänä tekijänä näen ajankohtaisuuden. Yrittäjän on oltava aina tietoinen yhteiskunnan tilasta ja tarpeista sekä niiden vaikutuksista palveluiden ostajiin. Ajankohtaisesti järkevä tuote palvelee aina sen ostajaa kokonaisvaltaisesti. Opinnäytetyöni kautta minulle muodostui selkeämpi kuva siitä, miten ensiarvoisen tärkeää on yritykseni markkinointi, kun uudenlaista palvelukonseptia lähdetään käynnistämään. Markkinoinnilla tarkoitan esimerkiksi selkeää ja säännöllisesti päivitettyä internet -kotsivua, sosiaalisen median yhteisöpalveluja, sanoma- ja aikakauslehtien artikkeleita sekä asiakasryhmieni erikseen järjestettyjä esittelytilaisuuksia. Mielestäni tärkeää on myös se, että olen tarkoituksenmukaisesti verkostoitunut vuosien mittaan sekä lastensuojelun-, nuorisotyön-, että kalastusmatkailun eri toimijoiden kanssa. Yhteistyön ohella merkittävä kuluja ja vaivaa säästävä markkinointiperiaate on markkinoinnin oikeanlainen kohdentaminen tiettyyn asiakasryhmään. Yrittäjän on tiedostettava ostajakunta eli markkinasegmentti, jolle tiettyä tuotetta ensisijaisesti tarjotaan. (Myllylä & Laamanen 2003.) Yrityksen imagoa ja mainetta parhaiten hoitaa hyvin järjestetty asiakaspalvelu. Tämän tutkimuksen tehtyäni minulla on vieläkin selkeämpi kuva asiakasryhmieni tarpeista ja odotuksista. Sain tutkimuksesta jonkin verran uutta

tietoa, jota voin hyödyntää palvelujen kehittämisessä ja tuotesuunnittelussa. Voin halutessani laajentaa toteuttamaani tutkimusta tekemällä yksilöllisempiä haastatteluita, joita pohjustan kertomalla yksilökohtaisemmin yritykseni palveluista ja toimintatavoista.

LÄHTEET

AD/HD liitto ry 2014. ADHD tutuksi -projekti. Viitattu 17.09.2014 <http://www.adhd-liitto.fi/node/447>

Eriksson, Kai & Nieminen, Pirkko 2003. Lapsen kehitys ja epilepsia. Teoksessa Epilepsian ABC. Perustietoa opettajille, kasvattajille ja vanhemmille. Juva: PS-Kustannus, 13–28.

Eskelinen, Päivi & Seppänen, Eila 2014. Vapaa-ajankalastus on kalataloutta ja luonnon virkistyskäyttöä. Viitattu 04.09.2014 http://www.rkti.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/rkti_elainluonnonvarat_1_14_web.pdf

Friis, Leila & Eirola, Raija & Mannonen, Marjatta 2004. Lasten ja nuorten mielenterveystyö. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.

Hellström, Martti 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Juva: PS-kustannus.

Honkonen, Tiina 2011. Mitä välitän? – Välitän -hanke Hankasalmella. Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Lundbom, Pia & Jatta Herranen (toim.) Humanistinen ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Ikonen, Oiva & Suomi, Alpo 1998. Asperger -lapsen ja -nuoren kuntoutus. Teoksessa Ikonen, Oiva (toim.) Autismi. Teoriasta käytäntöön. Juva: Atena Kustannus Oy, 229–240.

Juusola, Mervi 2012. Levottomat aivot. ADHD ja asperger vahvuuksina. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Kalastusmatkailun Osaamiskeskus ry 2012. Innovaatiokilpailu 2012. Viitattu 17.9.2014 http://suomenkalastusmatkailu.fi/?page_id=379

Kananen, Jorma 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Tampere: Juvenes Print.

Kehitysvammaliitto 2014. Kehitysvammaisuus pähkinän kuoressa. Viitattu 09.09.2014.

<http://www.kehitysvammaliitto.fi/suomeksi/tietoa-liitosta/kehitysvammaisuus/>

Kielinen, Marko 1998. Autismi: Esiityvyys ja käyttäytyminen. Teoksessa Ikonen, Oiva (toim.) Autismi. Teoriasta käytäntöön. Juva: Atena Kustannus Oy, 53–71

Kuorelahti, Matti 2003. Käyttäytymisen ongelmat ja niiden luokittelu. Teoksessa Ladonlahti, Tarja & Naukkarinen, Aimo & Vehmas, Simo (toim.) Poikkeava vai erityinen. Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet (4. painos) Juva: WS Bookwell Oy, 123–135.

Kuuloliitto ry 2014. Erilaiset kuulovammat. Viitattu 10.09.2014

http://www.kuulokynnys.fi/fin/kuulo/huonokuuloisuus/erilaiset_kuulovammat/

Ladonlahti, Tarja & Pirttimaa, Tarja 2003. Erityispedagogiikan kohderyhmät tieteenalan määritelmässä, tutkintovaatimuksissa ja opinnäytetöissä. Teoksessa Ladonlahti, Tarja & Naukkarinen, Aimo & Vehmas, Simo (toim.) Poikkeava vai erityinen. Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet (4. painos) Juva: WS Bookwell Oy, 40–53.

- Laliberte, Richard 2011. Diabetes kuriin. Kaikki mitä on tiedettävä diabeteksestä. (1. painos) Helsinki: Oy valitut Palat – Reader’s Digest Ab
- Latomaa, Timo & Karppinen, Seppo J.A. 2010. Elämys, kokemus – teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Timo & Karppinen, Seppo J.A.(toim.) Seikkaillen elämyksiä II Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Tampere: Juvenes Print, 9–19.
- Marttila, Timo 2005. Kuulovammat. Suomalaisten terveys. Viitattu 10.09.2014 http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00037
- Myllylä, Markku & Laamanen, Mika 2004. Tuotteistettu kalastusmatkailu. Kalatalouden keskusliiton julkaisuja nro 153. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.
- Mäenpää, Helena 2014. CP-vamma. Viitattu 09.09.2014 <http://www.cp-liitto.fi/vammaryhmat/cp-vamma>
- Niilo Mäki Instituutti 2014. Uusinta suomalaista tutkimustietoa liikuntavammaisuudesta. Viitattu 09.09.2014 <http://www.nmi.fi/ajankohtaista/uusinta-suomalaista-tutkimustietoa-liikuntavammaisuudesta>
- Näkövammaisten Keskusliitto ry 2014. Näkeminen ja näkövammaisuus. Viitattu 10.09.2014 <http://www.nkl.fi/fi/etusivu/nakeminen>
- Opetushallitus 2006. Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto. Erityistä tukea tarvitsevien ohjaaminen. Viitattu 11.09.2014 http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.oph.fi%2Fdownload%2F132991_8243_Erityista_tukea_tarvitsevien_ohjaaminen.doc&ei=Mq0SVP78GaH-ygOowoKYDA&usq=AFQjCNEd_wY5oL43RyQCSCt_PHwgK-aH_Q&sig2=K2UNVHipAnSPrcEuhlknbw
- Outward Bound Finland ry 2014. Elämyspedagogiikka. Viitattu 03.09.2014. <http://www.outwardbound.fi/experiential-learning>
- Puhakka, Riitta & Salonen, Ville 2005. Ihmisen luontosuhteen muutos ja kalastusmatkailun kehittyminen Suomessa. Viitattu 04.09.2014. http://www.mua.profiili.fi/SIRA_Files/downloads/Arkisto/MUA_lehti/2005/3_05_puhakka_salonen.pdf
- Saarelainen, Riitta & Stengård, Eija & Vuori-Kemilä, Anne 2003. Mielenterveys- ja päihdetyö. Yhteistyötä ja kumppanuutta. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Lastensuojelu 2012. Viitattu 07.09.2014 <http://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Lastensuojelulaitokset 2014. Viitattu 09.09.2014 <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>
- Vehkakoski, Tarja 2003. Vammaiseksi nimeämisestä vammaisuuden luomiseen. Teoksessa Ladonlahti, Tarja & Naukkarinen, Aimo & Vehmas, Simo (toim.) Poikkeava vai erityinen. Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet (4. painos) Juva: WS Bookwell Oy, 88–102.

Vähä-Jaakkola, Anu 2009–2010. Lapsen ja nuoren hyvän kuntoutuksen toteutuminen palveluverkostossa – projektin koulutus. Kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Wahlström, Riitta 2008. Eheyttävä luonto. Vaasa: Kustannus Oy Michael Kirjat.

LIITTEET

Kysymyslomake

**Kalastus voimavarana nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä -
Kiinnostavuuskartoitus**

Tämän kiinnostavuuskartoituksen tavoitteena on selvittää, kuinka paljon tulevan kalastusohjelmalveluyritykseni järjestämät palvelut kiinnostavat mahdollisia tulevia asiakasryhmiäni.

Olen perustamassa kalastusohjelmalveluyritystä, jonka erityisosaamisalueena on lasten- ja nuorten sosiaalinen vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäisyn viitekehyksessä. Tämän kartoituksen tavoitteena onkin saada selville, kuinka paljon ulkopuolisen tahon tarjoamat kalastusohjelmalvelut kiinnostaisivat teitä?

1. Sukupuoli? *

mies nainen

2. Kuinka paljon teitä kiinnostaisi ulkoisesti järjestetyt kalastusohjelmalvelut? *

paljon jonkin verran en osaa sanoa vähän en ollenkaan

3. Arvioi alla olevien kalastusohjelmalveluiden kiinnostavuutta

	paljon	jonkin verran	n osaa sanoa	vähän	ei ollenkaan
Järvikalastuspäivä	☐	☐	☐	☐	☐
Koskikalastuspäivä	☐	☐	☐	☐	☐
Pilkkikalastuspäivä	☐	☐	☐	☐	☐
Kalastusleiri	☐	☐	☐	☐	☐
Perhonsidonnan opetus	☐	☐	☐	☐	☐
Kalastusaiheiset luennot	☐	☐	☐	☐	☐

4. Minkälaisista muista ohjelmapalveluista olisit mahdollisesti kiinnostunut? Kerro lyhyesti.